

Cerkev je vedno imela profesionalce

Ko je Jezus hodil po Palestini in zbiral množice ter jih učil, je izmed ožjega kroga učencev izbral dvanajsterico, ki ji je posvetil posebno pozornost. Teh dvanajst je imenoval »apostole« in jim je nalagal posebne naloge, predvsem pa jih je vzgajal, da bodo kos poslanstvu, ki se je začelo po njegovem vstajenju. Apostole je tik pred smrtjo imenoval prijatelje (prim Jn 15,15), posvetil jih je v resnici in jim povedal vse, kar morajo vedeti o njem, o Očetu in Svetem Duhu, čeprav vsega tisti hip še niso mogli nositi. Pri zadnji večerji, ki jo je obhajal le z njimi in kamor ni povabil ne svoje matere ne kake druge žene, jim je naročil, naj zbirajo njegove ovce pri mizi sv. evharistije. Pomembnost duhovniške službe je odtlej bistveno povezana s tem naročilom. Čudovita izpoved prijateljstva pa se zaključi s popolno zatajitvijo dvanajsterih. Le Janez rešuje pod križem njihovo čast, drugi so se poskrili in v strahu trepetali za svoja življenja. Binkoštni dan, ko jih Sveti Duh napolni in dokončno preoblikuje, prinese spremembo, ki je zaznamovala svet. Apostoli so bili pripravljeni za Jezusa, križanega in vstalega, trpeti in umreti. Pozornosti, ki jo je Jezus namenil tem dvanajstim, ni namenil niti svoji lastni materi, pa čeprav je ona tista, ki je njegova največja prijateljica in učenka, saj prav ona najbolje izpolnjuje, kar on naroča (prim. Jn 15,14).

V dveh zaporednih stavkih Janezovega evangelija sta zapisani dve različni obliki prijateljstva. Prva vrstica (v. 14) govori o prijateljstvu, ki ga prinaša hoja za Kristusom. To prijateljstvo je pogojeno in zahteva aktivno

sodelovanje vernika, ki si Božje prijateljstvo pridobi in prisluži s poslušnostjo in izvrševanjem Jezusovih zapovedi. V naslednji vrstici (v. 15) pa se srečamo s prijateljstvom izvolitve, ki pa ni odvisno od človeka in njegovega truda, ampak je sad svobodne Jezusove izbire, ki hoče svojim izbrancem razodeti vse, kar je slišal od Očeta (prim. Jn 15,15). Izbira torej, s katero se ne moremo kititi ali pohvaliti, ker so nam razlogi zanjo v resnici neznani. Zakaj je Jezus izbral teh dvanajst in ne kakih drugih? Zakaj je med nje uvrstil tudi Juda Iškarjota, čeprav je vedel, da ga bo izdal? Odgovorov na taka vprašanja nam Jezus ni dolžan dati, ker je to njegova stvar. Bog ima enako pravico kakor človek, da si svobodno izbira svoje ožje prijatelje. S tem ne dela krivice nikomur. Jasno pa je, da bi morali izvoljenci dokazovati veselje in hvaležnost nad izvolitvijo tako, da izpolnjujejo Božjo voljo bolje in popolneje kakor ostali ljudje. Na nek način je vsak človek posebej od Boga izbran. Vsak v svojem redu in na svoj način.

Cerkev je občestvo sklicanih, da bi postali božje ljudstvo, Kristusovo skrivnostno telo, božja čreda, svet narod ... V tem občestvu ni nereda ali kaosa, ampak vlada poseben red in ima svoja lastna, trajna pravila. Notranji red Cerkve izvira naravnost od našega Zveličarja, ki je postavil hierarhijo in jo pooblastil, da govori v njegovem imenu, da ureja disciplinske zadeve oz. »zavezuje in razvezuje«, kar ima učinke tudi v onostranstvu (prim. Mt 18,18). Zboru apostolov je postavil za glavo Petra, ki ga je - spet - Jezus sam izbral. Zbor apostolov so nasledili škofje, njim pa je glava Kristusov

namestnik, naslednik sv. Petra, rimski škof, imenovan tudi papež. Ker so se cerkvene občine širile, so škofje že v davnini postavili in posvetili prezbiterje, ki so jih zastopali in nadomeščali pri obhajanju svete daritve in so predsedovali skupnosti. Duhovniki so predstojniki in pastirji svojih skupnosti (župnij). Oni so zadolženi, da iz ljudi, zbranih iz vseh vetrov, naredijo občestvo verujočih, ki naj bo »enega srca in enega duha« (prim. Apd 4,32 - ekumenska izdaja). Težka je ta naloga duhovnikov, ker je edinost v občestvu odvisna od mnogih zemeljskih dejavnikov, predvsem pa od nadnaravnih. Na občestvo močno vplivajo moč vere, upanja in ljubezni njenih članov, pa tudi rušilna sila njihovih grehov, iskreno kesanje in pokora za storjene prekrške itd. Običajni sociološki pojavi in različne oblike združevanja med ljudmi imajo v Cerkvi vedno drugoten pomen, ker se ne dotaknejo njenega bistva in kljub temu da so ti pojavi bolj vidni in preprosti. Duhovna in nadnaravna razsežnost sta za Cerkev bistveni in bolj pomembni kakor zemeljske stvari in minljive oblike socioloških pojavov. Prav zaradi božjega, ki se skriva pod fasado zemeljskega, Cerkev uhaja popredmetenju sociologije in drugih znanosti.

Cerkve, posebno katoliške in pravoslavne, si ne moremo predstavljati brez hierarhije. Brez duhovščine ni Cerkve, ker ni klicarja. Celo protestantje, ki so zapustili rimsko Cerkev v zmotnem prepričanju, da bodo našli kaj boljšega, so se morali vrniti k neki obliki »duhovniške službe« in so uvedli »pastorje«, ki pa niso posvečeni, ampak so laiki, ki skrbijo za njihove župnije, ker brez vidne glave ne more obstajati nobena čisto človeška in tuzemska skupnost. Tako sicer govorijo danes o »škofih«, čeprav to niso, in celo o »duhovnikih«, kar tudi niso, ker so voditelji njihovih skupnosti prvi med enakimi. Še bolj pa so se protestantje oddaljili od Jezusa in evangelija in tako tudi od edinosti s Cerkvijo, ko v zad-

njih letih celo dopuščajo, da te službe prevzemajo tudi ženske, ki jih v evangelijih najdemo v drugačnih službah, ne pa v medposvečenimi dvanajsterimi, kjer ni niti Marije, kaj šele ostalih, ki so imele častno mesto v skupnosti in jih poznamo po imenih: Marija Magdalena, Marija Kleopova, Marta in Marija, da naštejem samo nekatere.

Ena od značilnosti Jezusovega oznanjevanja je tudi ta, da ljudi ni trgal iz njihovega okolja, ampak jih je vedno pošiljal nazaj. Le dvanajsteri so v tem izjema. Dvanajstere, ki jih je izoblikoval v posebne sodelavce, je tudi poklical tako, da so »odbrani od ljudi in postavljeni za ljudi«. Klic vsem ljudem pa je klic k spreobrnjenju in hoji za Kristusom tam, kjer so, v svojih družinah, med sodelavci, sosedi, v svojem narodu ali na kratko v svetu. Iz te razsežnosti apostolske službe se je v zgodovini Cerkve razvila čudovita veja redovništva oz. posvečenega življenja, ki je Cerkvi v poseben ponos in veselje. Najslavnejši svetniki in najlepši zgledi hoje za Kristusom prihajajo prav iz vrst ljudi, laikov in duhovnikov, ki so se posvetili Bogu v redovništvu.

V občestvu, ki se imenuje Cerkev, srečujemo že od vsega začetka urejeno vodstvo, hierarhijo, ki jo je priklical v življenje, ji določil značaj in naloge sam Odrašenik. Različnost služb in dostojanstva služi enemu samemu namenu - zveličanju duš, kakor lepo pravi sv. Peter v svojem pismu. Po dvatisoč letih se je v Cerkvi izoblikovala trojna plast vernikov: laiki, redovniki in člani drugih oblik posvečenega življenja in duhovništvo ali kler. Med redovniki najdemo tako laike kakor klerike. V našem času je postalo popularno veliko govoriti o laikih v Cerkvi.

Laiki v Cerkvi

Večkrat se postavlja vprašanje, kaj naj laiki delajo v Cerkvi in kakšno je njihovo mesto v njej. To naj bi bil danes osrednji problem Cerkve. Odgovori, s katerimi se srečujemo,

Richard Estes, *Gordon's Gin*, olje na lepenki, 1968, zasebna zbirka.

so večplastni in so zelo odvisni od izhodišča pisca oz. zornega kota motrenja tega vprašanja. Če vzamemo bogoslužje, potem so pravila jasna. Pri bogoslužju je duhovnik tisti, ki predseduje shodu in je nujno potreben. Brez duhovnika maše ne more biti. Brez njega Cerkve ne more izpolnjevati Jezusove oporoke »to delajte v moj spomin«. Naloga duhovnika je tudi pridiganje, kjer mora vernikom razlagati nauk Cerkve in ne razkladati svojih dvomov ali raziskovanj. Pridiganje je stvar prezbiterjev oz. diakonov. Verniki imajo tudi pravico, da slišijo pravi cerkveni nauk, da bodo imeli vsaj možnost verovati, kar so dolžni verovati, če hočejo biti katoličani. Laik po veljavni liturgični zakonodaji ne sme pridigati, ni mu dovoljeno, mu je celo prepovedano! Sodelovanje pri maši z branjem beril in prošnjami za vse potrebe (uradno: molitev ljudstva) so le zunanje oblike aktivnega sodelovanja. Meni osebno se različni uvodi v bogoslužne dele ne zdijo »sodelovanje«, prej jih doživljam kot »nakladanje«, največkrat kot mlatenje prazne slame. Pravo sodelovanje

je zame to, da sem z dušo in telesom pri stvari. Da molim, pojem, poslušam, sledim, pristopim k obhajilu in se po obhajilu resnično posvetim pogovoru z Zveličarjem. Sodelovanje je tudi to, da se postavim v vlogo »zastopnika« tistih, ki jih ni, da prosim za spreobrnjenje grešnikov, milosti za bolnike, narod itn. Tako duhovnik kakor laik sta enako poklicana, da na sebi primeren način sodelujeta pri bogoslužju.

Če na vprašanje poskušamo odgovoriti iz vidika župnije in njenega življenja, imajo verniki že mnogo stoletij svoje pomembno mesto in vlogo. Zaradi komunističnega totalitarizma se je vloga laikov na tem področju zmanjšala, saj se je bilo v svinčenih časih težko izpostaviti, ker so bile posledice za laika težke. Po več kot desetletju svobode se stvari počasi spreminjajo. Svoboda uničuje strah, ki je zaznamoval komunistični čas. Celotna družba, ne samo cerkveno občestvo, se zaradi tega razvija bolj dinamično in različnost mnenj in prijemov postaja samoumevni pojav. Odnosi med verniki in duhovniki se spreminjajo tudi

zaradi sprememb v zunanjem svetu, največji spodbujevalec sprememb pa je Cerkev sama, ki duhovščini vedno bolj jasno polaga na srce, da niso »gospodje« ampak »služabniki«. Vsako služenje prinaša posebno obliko moči in oblasti, npr. policisti »služijo«, pa vsi poznamo njihovo moč, vendar hoče Cerkev, da bi njeni duhovniki posnemali Jezusa, ki je svojim prijateljem umil noge, pa čeprav mu pravijo »gospod« in »učitelj«, kar ustreza resnici. Odnosi znotraj občestva se torej spreminjajo. Čas, v katerem so se duhovniki lahko pojmovali kot »bog i batina«, so mimo (v resnici ne bi smeli nikoli nastopiti!), ker tudi ni več nikogar, ki bi bil pripravljen tako miselnost sprejeti in molče prenašati. Duhovnik ostaja os in srce župnije, vendar se njegove naloge in oblike njegovega delovanja spreminjajo. Odnosi med verniki in njihovim duhovnikom so enkratni, ne moremo jih posploševati. Zamenjava župnika ali pa množično priseljevanje lahko v nekaj letih popolnoma spremenita podobo neke župnije. Kljub temu lahko trdimo, da je tudi Cerkev v gibanju, kakor je v gibanju svet, v katerem je prisotna.

V zadnjih dveh desetletjih se je zelo povečal vpis na Teološko fakulteto. Delež bogoslovcev se je znižal in stanje je za Cerkev je kritično, saj število novomašnikov že ne zadostuje za zamenjavo ostarelih duhovnikov. Povečanje slušateljev teologije gre na račun t. i. »laiških teologov«. Včasih, ko so bili študentje teološke fakultete le bogoslovci, je bilo jasno, da bodo kot duhovniki postali »cerkveni uslužbenci«. Skozi stoletja je postalo navada, da je teologija študij le za bogoslovce, se pravi bodoče duhovnike. Laiki tam niso imeli kaj iskati. Med študenti teologije je stalno prisotna nema primerjava med bogoslovci in laiki, pri čemer je »gotovost delovnega mesta« ena izmed najbolj odločujočih točk. Laik živi in študira z negotovostjo o svojem poklicnem delu oz. službi. Ta negoto-

vost je verjetno vzrok nenehni zahtevi, da mora »Cerkev dati laiškim teologom mesto«, kar pomeni predvsem to, da bi jim zagotovila službe, kakor jih zagotavlja bogoslovcem oz. duhovnikom. Cerkev nujno potrebuje duhovnike, brez katerih ne more prav obstajati. Kakšna pa naj bi bila naloga teologa laika? Uradnega odgovora na to vprašanje ni. Nihče ne pojmuje duhovnika kot teologa, ampak je teologija izobrazba, ki jo duhovnik mora imeti, da bi lažje opravljal svoje duhovniško delo, vendar je teološko znanje le eden od pogojev za posvečenje.

Kaj naj torej pričakuje laik, ki se odloči za teološki študij, od svojega morebitnega delodajalca, Cerkve? Mislim, da bi bilo najbolj pošteno, če bi povedali, da Cerkev načeloma ne zaposluje teologov, ampak potrebuje najprej duhovnike. Doslej je bilo to jasno. V zadnjih letih pa so se odprla nekatera delovna mesta, ki bi jih lahko zasedli tudi teologi laiki. Najprej so tu mesta, ki jih razpisuje Teološka fakulteta. Program podiplomskega študija, ki ga je bivša oblast spodbujala, laika ne pripelje nikamor. Strokovno in naravno delovno mesto doktorja teologije je fakulteta, vendar je delovnih mest na njej premalo za vse možne kandidate. Služba profesorja, ki vzgaja bodočo duhovščino, je tako pomembna, da je škofje ne bi smeli nikoli izpustiti iz svojega dejanskega nadzora. Kar se bogoslovec nauči, to duhovnik zna. In če se nauči narobe, bo duhovnik učil narobe. Nič ni bolj uničujočega za Cerkev kakor slab kler. Moralna pokvarjenost, ki uničuje Cerkev od znotraj, ima različne oblike. Grehi proti šesti božji zapovedi so sicer hudi in vidni in mnogokrat najbolj pohujšujejo ljudi, ampak največ škode naredijo grehi napuha. Ko odpove med oznanjevalci pokorščina pravemu nauku in se začne učiti krivo vero ali pa celo samega sebe, se med verniki uničuje vero. Profesorji na teoloških višjih šolah, fakultetah in semeniščih, ki vzgajajo in učijo bodoče rodove učiteljev v Cerkvi, nosijo velikansko od-

govornost in dobro bi bilo, da bi jim bila ta stalno pred očmi.

Duhovna oskrba v vojski je drugo področje, kjer je možno zaposliti tudi teologa laika. Vprašanje pa je, če študij teologije sam po sebi usposablja za duhovno oskrbo sočloveka. Duhovnik ima tu prednost, ker mu posvečenje omogoča podeljevanje zakramentov, ki delujejo sami po sebi. Laik ne more podeljevati zakramentov, predvsem mu je onemogočeno spovedovanje, ki najbolj odpira srca ljudi. Brez pomoči zakramenta postane duhovna oskrba vojakov silno naporna stvar, obenem pa zelo podobna psihologiji.

V mnogih župnijah povsod po svetu se zbira nešteta množica skupin, ki jih vodijo in ohranjajo pri življenju laiki. Poleg veroučne šole in priprav na zakramente štejejo mednje še mladinske skupine, skavte, oratorije, molitvene skupine, dobrodelne skupine, skupine za delo z invalidi, zakonske skupine, pevske zборе itd. Težko jih je že naštet, nemogoče pa je, da bi vsako od njih vodil župnik. Logično in normalno je, da vsako od teh skupin vodi nekdo, ki je za to delo pripravljen, poklican in postavljen ter sprejema to nalogo kot del svojega krščanskega življenja oz. da jo vodi nekdo, ki ima veselje in zavest odgovornosti. Množica laikov, ki se angažira na vseh naštetih področjih, je velika, rekel bi celo nepregledna in se morda premalo zavedamo, kako v njih živi Cerkev. Značilnost prostovoljnega dela je, da nihče ne pričakuje, da bi od tega dela živel. Pred nekaj leti smo imeli »leto prostovoljstva«, med katerim so bili pripravljeni mnogi seminarji o tej temi. Na letih pa so profesionalci za drage denarje pripovedovali amaterjem, kako naj opravljajo svoje prostovoljstvo. Takih nesmislov v Cerkvi ne bi smelo biti. Duhovnik je in ostaja prvi in glavni profesionalac v Cerkvi. Najprej bi moralo občestvo poskrbeti, da bi imelo čim boljšega duhovnika - svetnika, saj brez njega ne more obstajati. Okrog njega pa naj se zbi-

rajo vsi ostali, ki so v službi občestvu, redno zaposleni in prostovoljci.

Od duhovnika se pričakuje, da bo imel vedno čas za ljudi. Ker je samski, pri doseganju tega cilja ne bi smelo biti težav. Značilnost cerkvenega življenja je, da se dogaja v »prostem času«. Najboljši čas dneva posvetimo ljudje svojim službam in obveznim opravilom. Ko smo na delu, ne moremo k npr. verouku ali drugim podobnim srečanjem. Še pogrebi se ravna po službah ... Cerkevno življenje se po tej plati izenači z ljubiteljstvom, z glasbeno šolo ali pa jezikovnimi tečaji, ki se odvijajo v popoldansko-večernem času. Prostovoljci so za svoje cerkevno udejstvovanje na razpolago v svojem prostem času. Otroci hodijo k verouku pred ali po pouku, prav tako dijaki in študentje. Laiki, zaposleni v cerkvenih službah, pa pričakujejo, da bodo imeli osemurni delovnik v »normalnem delovnem času« - od osmih zjutraj do štirih popoldne. Ko je delovni čas mimo, gredo kakor vsi ostali uslužbenci domov. Problem profesionalcev laikov v Cerkvi je tudi ta, da bi moral biti njihov delovnik, zaradi značaja cerkvenega življenja, popoldansko-večerni, kar pa ni najbolj privlačno in škoduje njihovemu družinskemu življenju. S tem se pojavlja težava, ki Cerkev sooča z očitkom, da svojim lastnim uslužbencem ne omogoča družinskega življenja, ki ga tako toplo priporoča in o katerem toliko pridiga. Še večja težava in očitki bi se pojavile takrat, ko bi Cerkev kot delodajalec zahtevala, da bi njeni laiški uslužbenci delali ob koncih tedna (oz. vsak konec tedna), da bi lahko vodili tečaje in srečanja vernikov. Iz tega zornega kota postanejo cerkvene službe nepriljubljene za delojemalce in zelo drage za delodajalca. Ker ni druge pametne rešitve, se po ovinku vrnemo na staro klasično navezo: duhovnik + sodelavci prostovoljci, s katero se Cerkev prebija danes skozi čas.

Ker je Cerkev velika ustanova s tisočletno tradicijo, ima nekatere službe, ki jih lahko in morajo opravljati ne-duhovniki. Mislim na

hišnike, čistilke, ekonome, tajnike itd. Pri Karitas pa lahko opazimo potrebo po še drugih poklicih, ki se posebej usposabljaajo za reševanje socialnih vprašanj. Za nobeno od teh služb ni potrebno imeti diplome iz teologije. Vsi ti zaposleni pa se morajo zavedati, da so te pomožne službe po svojem bistvu »nekarieristične«, saj bodo vedno imeli duhovnika oz. škofa za šefa in ne morejo napredovati, kakor se to lahko dogaja v drugih službah.

Kakor koli pogledamo na službe, ki jih duhovniki in laiki opravljajo v Cerkvi, vidimo, da Cerkev ne potrebuje laičkih teologov. Študentje teologije nimajo nobene pravice od Cerkve vnaprej zahtevati delovnih mest. Jasno bi morali imeti pred očmi, da so v Cerkvi laički teologi neznatna manjšina, ki je precejšnja v cerkveni javnosti zato, ker so vsi zbrani na enem mestu. Kdor študira teologijo, se mora zavedati, da ima prav toliko možnosti

Berenice Abbot, *Exchange Place*,
fotografija, New York, 1934.

zaposlitve, kakor jo imajo ekonomisti ali sociologi in da nima vnaprej določenega delodajalca, ki ga MORA zaposliti takoj, ko se mu to zahoče. Kljub temu pa bi bilo dobro, da bi cerkveno vodstvo odredilo, da se za cerkvene strukture čimprej strokovno in sistematično pripravi študijo o delovnih mestih in o poklicih, ki jih zanje potrebujejo, katere strokovne reference je dobro, da jih zaposleni ima in kakšen značaj oz. osebne sposobnosti želi delodajalec pri svojih zaposlenih. Na koncu pa mora biti tudi zapisano, koliko je pripravljen delodajalec plačevati svoje delavce. Temu dokumentu se reče »sistematizacija delovnih mest« in jo ima vsaka družba z nekaj zaposlenimi, v cerkvenih strukturah pa je še neznan dokument. Cerkev za svoj obstoj in delovanje nujno potrebuje le duhovnike in kopico pomožnih poklicev, da zadosti zakonom državnih oblasti, med njimi pa ne vidim nujno tudi laičkih teologov.

Odlok o laičkem apostolatu

Ker se je razmišljanje o laikih v Cerkvi razmahnilo po Druge vatikanskem cerkvenem zboru, se moramo nenehno vračati k dokumentom, ki posebej govorijo o nalogah vernikov. Koncil je davnega leta 1965 skoraj soglasno sprejel odlok, ki nagovarja posebej laike. V kratkem dokumentu Cerkev od svojih vernikov pričakuje veliko. Predvsem pa je odlok dokument, ki dokončno pokoplje prepričanje, da je oznanjevanje evangelija v izključni domeni duhovščine oz. redovnikov. Zavest, da se vera najbolj širi, če to nalogo sprejemamo za svojo vsi krščeni, se opira na zapise v Apostolskih delih in drugih novozaveznih spisih. Laiki niso bili nikoli »laiki«, ko je šlo za oznanjevanje evangelija. Dokument že v uvodu jasno pove, da obstajajo mnoga področja, kamor imajo dostop le laiki (prim. AA 1). Kako naj duhovščina prekvasi delavstvo, če na skoraj vsakih vratih piše: »Vstop nezaposlenim prepovedan?« Kako uradniš-

tvo, če v pisarne lahko prihaja le kot stranka v postopku? Kako naj evangelij vstopa v šolo, če je Cerkev od tam uradno pregnana? Samo verni laiki, ki so polnopravni državljani »božje in svetne države«, imajo dostop na čisto vsa področja človeškega udejstvovanja in povsod lahko širijo blagodejni nauk evangelija. Samo oni. To nalogo jim koncil tudi zaupa in nalaga.

Cerkev je prisotna v zgodovini zato, da bi služila zveličanju ljudi. Delo, ki ga Cerkev opravlja, da bi dosegla svoj namen, imenujemo »apostolat« (AA 2). Apostolat je naloga vsakega kristjana, ker izvira iz krsta. Ko postanemo udje skrivnostnega Kristusovega telesa, Cerkve, moramo v skladu s svojim značajem in vlogo, prispevati svoj delež k širjenju evangelija. Laiški apostolat, pravi koncil, se začne s prejetjem zakramentov. Predvsem s prejetjem sv. obhajila in sv. spovedi, ki sta zakramenta krščanskega življenja. V moči teh dveh zakramentov lažje sprejemamo in živimo celoten dogmatični in moralni nauk Cerkve. Prva naloga apostola je, da verjame, kar uči, da upa, kar vera obljublja, in ljubi, kar spoznava. Brez vere, upanja in ljubezni apostol ne more nikogar navdušiti za Jezusa.

Duhovnost vsakega kristjana je sistematičen napor, ki ga naredi človek, da sodeluje z Božjo milostjo in tako doseže odrešenje. Tudi laiki imajo svojo duhovnost. Laiška duhovnost je bolj kot katera koli druga zaznamovana z »običajnostjo« in z »vsakdanjostjo« že zaradi tega, ker je to duhovnost velike večine kristjanov, po drugi strani pa je to duhovnost, ki jo mora kristjan živeti v svetu. Laiška duhovnost ne more »ubežati« svetu, ker jo je kristjan dolžan živeti »v« svetu. Odlok o laičkem apostolatu piše, da mora laička duhovnost »dobiti posebno značilnost v zakonskem stanu in v družini, v samstvu ali vdovstvu, v bolezenskem stanju, v poklicni in družbeni dejavnosti. Vztrajno naj torej spolnjujejo svojim razmeram ustrezne, sebi

podeljene lastnosti in sposobnosti ter uporabljajo posebne darove, ki so jih prejeli od Svetega Duha» (AA 4 1980: 394). Ko je koncil osvetlil temelje laikove duhovnosti, se ozira po ciljih, ki jih naj laiški apostolat dosega. Za koncilске očete je nedopustna drža, ki opravičuje različna moralna merila v javnosti, privatnem življenju in pod cerkvenim zvoničkom. »Ista krščanska vest« mora voditi naše delovanje (prim. AA 5). V tem poenotenju ravnanja se začenja apostolat laika, ki je edini, ki lahko doseže vsakega človeka. Laiki imajo za polje svojega oznanjevanja ves svet, ki so ga dolžni urejati v skladu z božjimi in cerkvenimi zapovedmi, da bo časni red podpiral širjenje evangelija in olajšal življenje po veri. Mišljena je katoliška vera, ki je edina, ki v polnosti ohranja Kristusovo sporočilo.

Verniki so se torej dolžni angažirati pri vseh stvareh javnega značaja. »Vsa Cerkev se mora truditi, da bodo ljudje zmožni pravilni urediti celotni časni red in ga po Kristusu usmeriti k Bogu. Naloga pastirjev (škofov) je, da jasno oznanjajo načela glede namena stvarstva in rabe sveta ter poskrbijo za npravna in duhovna sredstva, da se bo časni red naravnaval na Kristusa.

Laiki pa morajo prevzeti graditev časnega reda za svojo nalogo. V luči evangelija in v duhu Cerkve ter po nagibih krščanske ljubezni morajo pri tem delati neposredno in dolčno. Kot državljani naj sodelujejo s sodržavljani s posebnim strokovnim znanjem in z lastno odgovornostjo. Povsod in v vsem naj iščejo pravico božjega kraljestva. Časni red je treba tako usmerjati, da se bo ob popolni ohranitvi svojih lastnih zakonov skladal z načeli krščanskega življenja in bo obenem prilagojen različnim razmeram krajev, časov in ljudstev. Med deli takega apostolata se posebno odlikuje socialno delovanje kristjanov. Cerkevni zbor želi, da bi se danes to delovanje razširilo na vsa svetna področja, tudi na kulturo» (AA 7). Naloga laikov je veličastna!

Pred njimi je ves svet in Cerkev hoče, da ga pridobijo za Kristusa, da se bo čim več ljudi zveličalo. Kdor se z vsem žarom loti tega dela, mu zmanjka časa, da bi iskal svoje mesto v Cerkvi.

Želja pastirjev, da znova v polnosti zaživi laiški apostolat, prinaša nove oblike sodelovanja v cerkvenem občestvu. Naloga pastirjev postane drugačna, če jih laiki opozorijo, da jim ni treba »vedeti vsega« in povsod »vtikati svojega nosu«. Laik, ki je apostol, ve in zna spoštovati čast in dostojanstvo duhovništva, obenem se pa zaveda, da je za mnoge stvari boljše usposobljen in pripravljen, zato v duhu resnicoljubnosti zna opozoriti na mejo, kjer se začenjajo njegove pristojnosti. Področja laiškega apostolata so tako raznovrstna, kakor so različni poklici, ki jih verni ljudje imajo. Koncil našteva najprej cerkvene skupnosti, kjer laiki sodelujejo pri oznanjevanju, nadaljuje pa z družino in konča z narodnim področjem oz. mednarodnimi odnosi. Bralec Odloka o laškem apostolatu si ne more zatisniti oči pred dejstvom, da zahteve koncilskih očetov po apostolatu pripeljejo laika v politične vode, v sindikalizem, v kulturna in druga društva ...

Laiki kot posamezniki ali združeni v različne njim lastne združbe, ne morejo predstavljati Cerkve kot take, kar je naloga in v izključni pristojnosti škofa oz. papeža za škofijo in vesoljno Cerkev, v pristojnosti župnika pa, ko gre za župnijo. Zato je koncil spregovoril tudi o odnosu laikov do hierarhije. Hierarhija ima dolžnost spodbujati laike k apostolatu. Dolžna jih je na njihovo delo pripraviti, pri čemer je mišljeno znanje o krščanskih načelih in cerkvenem nauku, kakor spodbujanje k gorečemu odnosu do Najsvetejšega. Hierarhija ne izpolnjuje svoje naloge takrat, ko posamezni duhovniki ali škofje ne učijo vsega nauka katoliške Cerkve ali ga prilagajajo trenutnim slabostim vernikov, kakor se npr. mnogokrat dogaja, ko morajo duhovniki spre-

govoriti o nauku o čistosti in zakonskem življenju. Laiki pa ne smejo pozabiti, da je hierarhija tista, ki kaže smer, poudarja načela. Poslušnost nauku je nujno potrebna, da se apostolat ne sprevrže v navadno politiko, ki ima v začetku sicer še krščanski navdih, kasneje pa postane le ena oblika politične prisotnosti več in se največkrat prepozna v neki konzervativni politični smeri, ki pa je daleč od Cerkve kljub morebitnemu pridevniku »krščanska« v imenu stranke. Katoliški laiki se lahko udeležujejo v javnosti v različnih političnih strankah in skupinah, kakor jim pač vest dovoljuje, vsi so pa dolžni priti k nedeljski maši in ohranjati »eno srce in enega duha« v zadevah vere in morale. Svet čaka, da bodo katoliški laiki vstopili v politiko in jo spremenili, da bo postala služenje vsem ljudem in ne samo lastnim strankarskim prijateljem. Naj se zdijo ti cilji še tako idealni, je Cerkev prepričana, da so možni. Laik, javni delavec in svetnik so v cerkveni perspektivi ena, nerazdeljena in ista oseba. Ker je v Kristusu tudi to mogoče, Cerkev pričakuje, da bi našla čim več svojih otrok, ki bi pogumno stopili po tej poti. To nalogo Cerkev podeljuje laikom. Duhovnikom jo je od zadnjega koncila naprej prepovedala, ker se čedalje bolj zaveda, da duhovnik ni zato tu, da bi se boril za politično moč, ampak da bi bil drugi Kristus, ki je tu za vse ljudi, da jim pokaže pot zveličanja in se bori za njihove duše proti silam pekla in greha. Nihče pa ne more biti kos takim nalogam, če se zanje ne pripravi. Vzgoja za apostolat je dolgotrajen proces, ki se mora začeti v rani mladosti. Poleg znanja o veri, rednega in resnega duhovnega življenja, potrebuje laik za tako veličastno nalogo tudi posebno pripravo za apostolat, h kateremu je poklican. Vzgojo za apostolat pa je cerkveni zbor postavil kot zahtevo kleru. Kljub temu da je vse cerkveno občestvo dolžno pomagati pri tem delu, je vzgoja kristjanov prva naloga duhovščine. Cerkev se zave-

da, da bo njeno delo zaključeno šele z Jezusovim drugim prihodom. Do takrat pa ne sme zamuditi nobene priložnosti, da bi se v svetu razodeval Jezusov križ, smrt in vstajenje za zveličanje vseh ljudi.

Različni so darovi in poklici

Verniki v Evropi so se skozi zgodovino navadili, da je kler »poskrbel« za vse. Bog je Staro celino bogato obdaril z duhovnimi poklici. Srednjeveška družbena ureditev pa je poskrbela, da je za vsako družino bilo tudi ugledno in marsikdaj zelo donosno, da je kateri izmed njenih članov vstopil v posvečen stan. Zadnjih dvesto let pa se je Evropa obrnila proč od krščanstva in sistematično ruši, kar so več kot tisoč let krščanski rodovi gradili. Naš čas je nekako na koncu tega procesa. Kler je v družbi izgubil vsako politično in gospodarsko moč. Iz zelo uglednega in donosnega poklica je pristala duhovščina na obrobju družbe. Ni ji (še) potrebno beračiti, a »biti duhovnik« v družbi pomeni malo več kot nič, še manj pa je cenjeno žensko redovništvo. Ker smo skoraj tisočletje enačili Cerkev in kler, se zdi, kakor da bi bila skupaj z njenimi profesionalci izrinjena iz družbe tudi Cerkev. Prav razkristjanjenje celotnega kontinenta sili Cerkev, da še bolj vneto in vztrajno plava proti toku neopoganstva. Kakor se telo, ki se je navadilo na neko udobje, razvadi in pomehkuži in se zato težko znova privadi na bolj ostre življenjske pogoje, pomanjkanje in fizično delo, tako se Cerkev počasi privaja na postkrščansko družbo, ki je marsikdaj tudi sistematično protikrščanska. »Mišice« skrivnostnega Kristusovega telesa se morajo znova navaditi na napor. Lahko bi rekli, da so - v prispodobi apostola Pavla - te mišice laiki. Družba vernikov-laikov preprosto ne more izločiti iz sebe, ker so njen sestavni del. V zgodovini je bilo že kar nekaj poskusov, da bi Cerkev uničili. Nobeden se ni resnično posrečil. Samo mlačnost, neenotnost in nevera krist-

janov so uničili Cerkev v nekaterih krajih, kjer je sedaj islam prevladujoča vera. Vendar osemsto let okupacije in sistematčne islamizacije ni bilo dovolj, da bi iz Španije naredili muslimansko deželo. Islam je tam ostal vera tujcev in priseljencev. Pretežno krščansko prebivalstvo, ki je veliko trpelo pod mavrsko oblastjo, je bilo osnova za rekonkvisto in je omogočilo združitev Španije pod kastiljsko in aragonsko krono.

Cerkev se torej sooča po eni strani s svojo družbeno nepomembnostjo, kar trpi predvsem kler, in s pomanjkanjem števila duhovnikov potrebnih za način delovanja, ki ga je prinesla srednjeveška ureditev in počasi pristaja med zgodovinsko šaro. Laiki se čedalje bolj zavedajo, da so oni kvas in duša sveta, saj Cerkev ni brez njih, kakor je tudi ni brez duhovnikov. Le skupaj, tesno povezani s Kristusom po škofu, ki je v popolnem občestvu s Petrovim naslednikom, smo in postajamo Cerkev. V Cerkvi so različni darovi in različne službe. Različnost nam je dana zato, da lahko skupaj izpolnimo naloge, ki jo je Jezus jasno naložil apostolom pri zadnji večerji in na vnebohod: »Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil«, da bo svet spoznal Očeta in »Pojdite po vsem svetu in vse narode naredite za moje učence« z oznanjevanjem in krščenjem. Cerkev, vsi kristjani, smo dolžni sodelovati pri tem delu. Sv. Terezija Deteta Jezusa je dolgo časa iskala svoj poklic in svojo vlogo v Cerkvi. Spoznala je, da je njena naloga biti srce, ki bije iz ljubezni za Ljubezen. Kljub svoji ve-

liki nalogi pa ni nikoli prestopala meja in postavljala neuresničljivih zahtev. Njena ljubezen do Cerkve je bila popolna.

Zavedati se moramo, da že sama narava Cerkve in Ustanoviteljeva volja določa njeno organizacijo. Če verjamemo, da je hierarhija sveta in od Jezusa hotena v taki obliki, potem njene vloge ne bomo postavljali pod vprašaj, pa čeprav bomo stalno kritični do posameznikov ali celo stanovskih bolezni duhovščine. Če verjamemo, da ima Peter v Cerkvi zadnjo besedo, ne bomo nadaljevali z razpravami in razmišljanji takrat, ko spregovori in nekaj razglasi za zaključeno. Marsikatera razprava in debata v Cerkvi bi bila lažje rešljiva, če bi na prvo mesto postavili vprašanje vere. Kaj verujemo in zakaj? Koliko je nauk Cerkve tudi vraščen v mojo osebno vero, kako se trudim, da bi po tem nauku živel, ker verjamem, da je to Božja Beseda zame? Šele, ko si bomo na jasnem glede takih vprašanj, bomo lažje in bolj upravičeno reševali vprašanja, ki jih zemeljska organiziranost božjega ljudstva postavlja vsaki generaciji kristjanov. Odgovori na vprašanja, kaj smemo in česa ne smemo v Cerkvi spreminjati, kaj je v naši pristojnosti in kaj prav gotovo ni, temeljijo na naši osebni veri, ki pa se mora vraščati v nauk ene, svete, katoliške Cerkve, in ne obratno. Ker na koncu vedno velja: »Kdo pa sem jaz, da bi Cerkev kar koli učil?«.

Literatura

AA 1980: Odlok o laiškem apostolatu 4. v: *Koncilski odloki*. Ljubljana.